

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός υφάνεται ήμα
δείξη πώς δε φοβάται την
έλευση—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φν-
σικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ

ΑΘΗΝΑ, ΚΡΗΤΙΚΗ 23 ΤΟΥ ΝΟΕΜΒΡΗ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΑΡΧΙΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 319

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Οι πολυαγαπημένοι των θεών.
- » » Ποιητική τέχνη και γλώσσα (τέλος).
- ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ. Από το «Γύρο των Ωρών»—Ο Τσάπαι.
- Γ. ΑΒΑΖΟΣ. Στην Κάθε (συνέχεια).
- Γ. Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ. Γύρ τον Έρωτα και τους Έρωτάς.
- Κ. Από τον Έξω κόσμο—Η Τέχνη και η Έπισημη.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Γ. Ζερβός.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΟΙ ΠΟΛΥΑΓΑΠΗΜΕΝΟΙ ΤΩΝ ΘΕΩΝ

Κ' ύστερ' από τα χλωρά νεκρολόγια του κ. Κακλαμάνου, κ' ύστερ' από το χαρακτηριστικό άρθρο του κ. Παππά στο «Monde Hellénique», κ' ύστερ' από τις αποκαλυπτικές γραμμές του καθηγητή κ. Ανδρεάδη, κ' ύστερ' από τις σεμνές και κατανοητικές στροφές του κ. Μαλακίου, ή έντύπωση που μου προξένησε ο θάνατος του νέου Δεληγιώργη, δε θά είτανε περιττό να σημειωθῆ ἔδῳ πέρα, ὅσο χλωμό κι ἂν εἶναι τὸ σημεῖομα. Δὲν ἔτυχε νὰ τὸν γνωρίσω, οὔτε τὴν ὄψη του νὰ συναντήσω πουθενά. Μονάχα κάποτε, καθὼς εἶχε γίνει κάποιος λόγος γιὰ κείνον, ἄκουσα πὼς ὁ νέος ἔστειλε μορφωμένους ἐξαιρετικά, ὄρεμμένους μὲ διαλεχτὰς μελέτες. Ἄγαπούσε νὰ περνᾷ τὴς ὥρες του σκυμμένος ἀπάνου στὰ μεγάλα φιλοσοφικὰ βιβλία. Κι ἀπὸ τότε τὸν κρατούσε ὁ νοῦς μου.

Πάντα μπροστὰ θέλω νὰ βλέπω, καὶ πὸ πολλὸ ἀπὸ τοὺς γερασμένους, τοῦ σεβασμοῦ τὸ λιβάνι στὰ παλληκάρια τὸ καιῶ. Κάτι πάντα καρτερῶ ἀπὸ τοὺς πολῖτες τοῦ μελλόμενου, κάτι πὸν δὲν τὸ βρίσκω σὲ κείνους πὸν περᾶσαν. Ἐδῶ πὸν μιλεῖ συχνότερα καὶ πυκνότερα ἢ ἀνταδέστερη ἀμάθεια γιὰ ὅσα δὲν ξέρει, καὶ ἀλαφρόμυαλα ὁ μισογραμματισμένος γιὰ ὅσα δὲν ἔχωνεφε' ἔδῳ πὸν λείπει πρὸ πάντων κάποια φιλοσοφικὴ μόρφωση τὸ χάρισμα δηλονότι πὸν χρειάζεται γιὰ νὰ μιλᾷ λογικά, πλατιά καὶ συστηματικά γιὰ τὰ λογικὰ ζητήματα, ὅποια γνώμη κι ἂν ἔχεις γιὰ κείνα, καὶ νὰ τὰ γκαλιάζεις ὅλα σύγκομα, νὰ ποῦμε, ἀπὸ μᾶς ἀρχῆς, καὶ ἀκέρια νὰ εἶναι νέος, νὰ εἶναι ἄνθρωπος πὸν θά μπορούσε νὰ εὐεργετήσῃ, πὸν σωστὰ ἀπὸ τοὺς διπλωματούχους τῆς ἐπίσημης εὐεργεσίας. Καὶ δὲ γελᾶστηκα.

Περῶσαν ἀπὸ τότε χρόνια. Ἐτυχε νὰ μάθω πὼς ὁ νέος Δεληγιώργης γύρισε ἀπὸ τὴν Ἐυ-

ρώπη, διωρισμένος πιά, σύμφωνα μὲ τὴς σπουδῆς του, στὸ Ὑπουργεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν. Ὅταν ἔξαφνι τὴς μέρες πὸν εἰτοιμάζοταν κάποια γιορτὴ γιὰ τὸν Παλαδιαμάντη ἀπὸ θανμαστὴς τῆς τέχνης του, βλέπω στὸ «Νέο Ἄστυ» μιάμιση στήλη ἀφιερωμένη στὸ συγγραφέα τῆς «Φόνισσας» κὶ ἀποκάλυπτον τὸ πρωτόβγαλτο ἴδιωμα Ἐπαμεινώντα Δεληγιώργη. Μὲ τὸ ἴδιον ἴδιωμα ἀστραποβροτοῦσε, ἔδῳ καὶ σαράντα χρόνια, πολιτικὸς πὸν στεκότανε στὴν πρώτη γραμμὴ καὶ πὸν συγκίησε τοὺς παιδικούς μου τοὺς καιρούς, ὄχι μὲ τὸ πολιτικὸ του τὸ φρόνημα, (τότε, καὶ τὸρ' ἀκόμα μὲ μέλει πολὺ λίγο γιὰ τὴ λεγόμενη πολιτικὴ), μὰ γιὰ κάποιο χάρισμα καλλιτεχνικὸ, γιὰ τὴ γοητευτικὴ του ρητορικὴ, πὸν πολὺ γιὰ τὴ μουσικὴ τῆς φωνῆς του πὸν ἔκανε τοὺς ἀπλοϊκοὺς ψαράδες, τοὺς λατρευτὲς του ψηφοφόρους νὰ τονε κραζοῦν ἂ ἠ ὀ ν ι. Καὶ νὰ πὸν τὸρ, σὲ ἄλλο κύκλο ἰδεῶν πὸν ἀσύγκριτα μὲ συγκινοῦν ἔμένα, ὁ νέος ἀπόγονός του, ὁ συνονόματος κὶ ἀπὸ τὸ ἴδιον αἷμα, σύντομα καὶ συνθετικά βάλθηκε νὰ μᾶς δείξῃ ὄχι τὸν τεχνικὸ μηχανισμό πὸν κάνει τὸ ἔργο τοῦ Παλαδιαμάντη, ἀλλὰ μονάχα τὸ ἀποτέλεσμα πὸν βγαίνει ἀπὸ ἓνα τέτοιο φάξιμο, τὴν ἐντύπωση πὸν γεννᾷ ἓνα ἔργο, τάχα ἀρετὰ γνωστὸ ὥστε νὰ μὴν εἶναι ἀνάγκη κανεὶς νὰ γοηπορήσῃ στὴν ἀνάληψή του ἔλάνω. Τὸ μικρὸ χρονολογικὸ πασσατέμπο τοῦ Δεληγιώργη, δῆγμα φωτισμένον ἐνδουσιασμοῦ, ὄρεμμένον μὲ τὴ γνώση τῶν ξένων καὶ τῶν πὸν σημαντικῶν σὲς μέρες μας φιλολογικῶν τῆς Ἐυρώπης· μολονότι κάπως νεανικὰ ἀποκλειστικὸ καὶ δογματικὸ σὲ φράση του. Ὅμως ἐκεῖνο πὸν μ' ἔκαμε νὰ χαρῶ καὶ νὰ τὸν δειρεντῶ τὸ νέο, σὺν ἀπόχημα τῶν ὠραίων μας γραμμάτων πὸν θά μπορούσε μὲ τὸν καιρὸ πολῦτιμα νὰ βοηθήσῃ γιὰ τὸ ξανάηθισμα τῆς νεοελληνικῆς Φαντασίας, εἶναι ἡ δοκιμὴ μᾶς μελέτης ἀπάνου στὸ ἔργο τοῦ μεγάλου μας ἐπικοῦ, τοῦ Καρκαβίτσα, δοκιμὴ πὸν φάνηκε σὲς στήλες τοῦ «Monde Hellénique». Καὶ μόνον τὸ θέμα πὸν διάλεξε ὁ Δεληγιώργης φανερώνει τὸ δρόμο πὸν ἴσια τράβηξε ὁ νοῦς του, σὰ νὰ εἶχε πάντα μπροστὰ του βαδιοχάραχτα τὰ λόγια τοῦ Taine ἀπὸ τὸν περίφημο πρόλογο τοῦ ἀθάνατου ἔργου του: «Ἐνα μεγάλοπνοο ποίημα, ἓνα ὠραῖο μυθιστόρημα, ὅσα μᾶς ξομολογίεται ὁ ὑπέροχος ἄνθρωπος, εἶναι πὸν πολὺ διδαχτικὰ ἀπὸ σωρὸς ἱστορίες καὶ ἱστοριογράφους. Θάδῳνα πενήντα τόμους νόμων κ' ἑκατὸ τόμους διπλωματικῶν ἐγγράφων γιὰ τὰ πομπημονεύματα τοῦ Σελλήνη, γιὰ τὴς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀπόστολου Παύλου, γιὰ

τὴς Ὀμιλίης τοῦ Λούθηρου, γιὰ τὴς κομωδίες τοῦ Ἀριστοφάνη... Ὅμως εἶτανε γιὰ νὰ θανμάσῃ κανεὶς τὸν τρόπο πὸν μεταχειρίστηκε τὸ θέμα του ὁ νοῦς ἐκεῖνος, δείχνοντας μὲ τοῦτο πὼς προσεχτικὰ καλλιεργούνταν, καὶ πὼς εἶτανε μπλασμένος μὲ τὰ ὅλα του στὸ νόημα τῆς Τέχνης. Μᾶς δῆμιζε κὶ ἀπάνου σὲ ἄλλα πὼς ἡ κριτικὴ δὲν εἶναι, ἐρενήγητα ἐνὶ τὴς ἑκατό, παρὰ μιά συγκριτικὴ, καὶ πὼς ἡ ἱστορία τῆς λογοτεχνίας κάθε τόπου εἶναι μαζί κ' ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Παγκόσμιας Φιλολογίας, καθὼς τὴν ὄνειρευτηκε ὁ Γκαίτε, καὶ καθὼς τὸρ, πρὸκοψε κ' ἔγινε μιά ζηλευτὴ ἐπιστήμη.

Ποίηση καὶ Κριτικὴ. Κριτικὴ καὶ Ποίηση. Νὰ οἱ δὲν κόσμοι τῆς ἀπέραντης διανοητικῆς σφαιρῆς, πὸν ἀμύγουν ἀπὸ πᾶν τοῦ τὰ σύνορά τους, καὶ πὸν παντοῦ θά βρεῖς τὰ σημάδια τους. Δὲν τὴν ξέρω τὴν ἀτύπωση ἀκόμα ποιητικὴ ἐργασία τοῦ εὐγενικοῦ νεκροῦ. Μὰ ξέρω πὼς ἡ μελέτη του γιὰ τὸν Καρκαβίτσα, ἀτέλειωτη ἀφισμένη, σὺν τὴ ζωὴ τοῦ νέου πὸν σὺν ὅμοια ἀτέλειωτη ἔσβουσε—μᾶς ἔδωκ' ἓνα σημάδι—ὅσο μικρὸ κὶ ἀσυμπλήρωτο—ἐνδὸς τεχνίτη τοῦ κριτικοῦ λόγου πὸν εἶτανε διωρισμένος γιὰ μεγάλα.

Καὶ μὲ τὸ θάνατο τοῦ νέου Δεληγιώργη δὲν κλαίω μόνον τὰ δικόματά μου, μήτε τὴ συντριμμένη λύρα πὸν θά τὴ βάλῃ στὴν καρδιά τῆς ἡ Τέχνης σὰ θάρδη νὰ τὸν κλάρη, καθὼς μᾶς εἶπε ὁ ποιητής. Ὁ θάνατός του πιστεύω πὼς εἶναι δυστύχημα γιὰ νὰ χτυπήσῃ κατάκαρδα καὶ τὸ δικό μας τὸ ξεχωριστὸ ἰδανικὸ, τὴ μεγάλη τὴν ἰδέα τοῦ ἔθνικοῦ ξανανθισμοῦ, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, μὲ τὴ ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ. Καὶ μόνον μὲ τὴ σύντομη κριτικὴ δοκιμὴ του γιὰ τὸ συγγραφέα τοῦ «Ἀρχαιολόγου», ὁ νέος Δεληγιώργης ἔδειξε μὲ τρόπο—χωρὶς νὰ τὸ φωνάξῃ χτυπητὰ—πὼς δὲν τὴς ξεχωρίζει τὴς δύο οὐσιαστικώτατες μορφῆς τῆς ἴδιας ἰδέας: ἀληθινὰ ζωντανὴ Τέχνη κὶ ἀληθινὰ ζωντανὴ Γλῶσσα. Παράδειγμα χειροπιαστὸ κὶ ὁ νέος Δεληγιώργης—μαζὶ μὲ δὲν τρεῖς ἄλλους πολῦτιμους βοηθοὺς τῆς Ἰδέας μας, μ' ἔσὲ γενναῖε ἀσύγκριτε Ἰδᾶ,—τῆς προκοπῆς τῆς Ἰδέας καὶ τοῦ ἀγάλια ἀγάλια περπατημοῦ τῆς πρὸς τὴ νίκη, σὰ βλέπουμε πὼς ἀρχοντικὰ βλαστάρια, λεβέντες μὲ ὄνματ' ἀπὸ τὰ πρῶτα τοῦ τόπου, ἐξαιρέτα μορφωμένοι καὶ τιμημένοι καὶ ἀνεξάρτητοι, παιδιά πατέρων συντηρητικῶν καὶ σὲ παραδομένα προσκολλημένων, σημαιοφόροι γίνονται μᾶς ἐπαναστατικῆς ἰδέας, λαμπρὰ σημειώνοντας τὸ κοινωνικὸ ξετύλιγμα μέσα σὲ λογικὴ ἐμπόδια πὸν δένουν τὸ δρόμο του.

— "Όμως, καλὲ νεκρέ, κι ἂν μποροῦσαν ὡς ἐσένα νὰ φτιάσουν τὰ λόγια μου τοῦτα στὸν παράδεισο πού στυλώθηκαν τῶν μακαρισμένων λιγδζωων, πού πεθαίνουνε νέοι, γιατί' εἶναι πολυαγαπημένοι τῶν θεῶν, ἴσως κάποιο κίνημα ἀνυπομονησίας θὰ τὴ χαλοῦσε τὴν πλαστικὴν ὑπερούσια γαλήνη σου καὶ κάποιος μορφασμὸς θὰ δίπλωνε καταφρονετικὰ τὰ μαρμαρωμένα σου χεῖλη. "Όλα τὰ ζητήματα τοῦτα καὶ τῶν ιδεῶν τὸ μεθύσι καὶ οἱ ἔργουες πού μᾶς ἀναταράζουν, καὶ οἱ ἀγῶνες μας καὶ τὰ ιδρώματά μας, δὲν ἀξίζουνε μπροστὰ στὴν αἰωνιότητα ὅσο ἀξίζει τὸ καρφί τοῦ θανάτου πού σὲ κάρφωσε. Κ' ἔρχονται ὥρες πού ὁ ἀνθρώπος ὁ στοχαστικὸς, ἀκόμα κι ὁ πάντα στρατιώτης τῆς ἐνέργειας, τὴ σιγαίεται τὴ ζωὴ, καὶ δέεται μὲ τοὺς στίχους τοῦ μεγάλου ποιητῆ «πρὸς τὸ θεῖο θάνατο, νὰ τόνε σφιχτοκλείσῃ στὴν ἀστέρινη ἀγκαλιά του, νὰ τόνε λυτρώσῃ ἀπὸ τίς ἀλυσίδες τοῦ Ἀριθμοῦ, τοῦ Τόπου καὶ τοῦ Χρόνου, καὶ νὰ τοῦ ξαναδώσῃ τὴν ἀνάπαψη πού τοῦ σάλεψε ἡ ζωή.»

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ «ΓΥΡΟ ΤΩΝ ΩΡΩΝ»

Ο ΤΣΟΠΑΝΟΣ

(ΜΕ ΤΗ ΦΛΟΓΕΡΑ)

I.

Ὁ τσοπάνος εἶν' λεβέντης
Καὶ λαλαεὶ γλυκιὰ φλογέρα,
Τὰ ἡχοσόπια τῆς βουβαίνου
Τὸν τραγουδιστὴν ἀγέρα.

Στανταλίζουν καὶ στὰ δέντρα
τὰ πουλιὰ τὰ βλογημένα
Καὶ τὰ μούρμουρα στὶς βρῦσες
Σταματᾶνε σαστισμένα.

Μὲ τὴ μαστοριά ὁ τσοπάνος
Καιτὶς ἀπ' ὅλα παίρνει
Καὶ στὸν ἦχο τῆς φλογέρας
Σὰ σκλαβάνια του τὰ σέρνει.

Παίρνει ἀπ' τῶν Ὠρῶν τὸ Γῦρο
Κι ἀπ' τὴ μάγισσαν ἀλήθεια,

Παίρνει ἀπὸ ἄστρα καὶ φεγγάρια
Κι ἀπὸ παραμύθια.

II.

Ὁ τσοπάνος ὁ λεβέντης
Ξέρει στὴ γλυκιὰ φλογέρα
Καὶ τοῦ Γήλιου τὸ τραγοῦδι,
Πῶς παντρεύεται τὴ Μέρα.

Πῶς μιὰ κόρη ἀχιδομάλλω
Μιὰν ἀνὴρ ἔχει ἀποκτήσει,
Πὸν σὸν πλέκει τὰ μαλλιά της
Ἀπὸ φῶς γιομόζει ἡ Φῶση.

Σὰ σκορπᾶει τὰ βλέματά της
Ξερντρώνουν τὰ λουλούδια
Καὶ τὰ μπράτσα τῆς σὰ δείχνει
Στήνον τὰ πουλιὰ τραγοῦδια.

Ἡλιογέννητη τὴν εἶπαν
Καὶ τὴ δόξασαν οἱ ἀνθρώποι
Κι ἐκκλησιᾶς γιὰ τὸνομά της
Ἔχουν ὅλοι αἰ τόποι.

III.

Καὶ τῆς Πούλιας ὁ ἀδερφός
Ὁ Ἀδγερινός,
Πῆρε καὶ τὴν ἐρωτεύτη
Καὶ στὰ κάλλη τῆς μπερδεύτη.

Καὶ στὸ βασιλιὰ τὸν ἥλιο
Ἡ πιερὴ ἀδερφή του πάει
Καὶ γονατιστὴ μπροστὰ του
Πέφτει καὶ τὸν προσκυνάει.

«Πολυπροσμένε μου ἥλιο
«Πὸ ἔχεις κύκλους γιὰ βασιλίο,
«Σὲ Γῆς, σὲ Οὐρανὸ καὶ σὲ Ἄδη.
«Καὶ φωτᾶς καὶ τὸ σκοτάδι,

«Τὸν Ἀδγερινὸ σπλαχνίσου
«Πὸ ἀπὸ πόθον ἐνικήθη,
«Γιὰ τὴν ποθεινὴ σου κόρη
«Πὸ ἔχει τὸ κρονέιο ἀστῆθι.

IV.

Τὴν ξαδέρφισσά του ὁ Γήλιος
Δείχνεται νὰ συμπονάει,

Μὰ ἡ Διογέννητη, ἡ Πανάωρια
Ἄλλον ἀγαπάει.

Στὴ σαηλιά του τὴν ἀνήλια
Μὲ τὰ ξωτικά τὰ χίλια
Σέρνεται μὲ συντροφιά
Σὲ πρωτομογιᾶς νητιά.

Ἀργαῖα στοιχιῶν βαροῦν
Καὶ φλογέρα καὶ τσαφάρι
Κ' οἱ ἐροπάρηδες ἀγκάλια
Βρίσκουνε σὲ ἀνθοκλιναρι.

V.

Σὰν ὁ Ἥλιος τὸ γοικᾶ
Ἄφρα ἀπ' τὸ θυμὸ του χίνει
Καὶ στὰ κορφοβούνια δάπανου
Τοῦ Ἐσπερου καρτέρι στήνει.

Νὰ ὁ Ἀράτης κ' ἡ Διοκόρη
Μὲ τὰ γιλημένα χεῖλη,
Στὰ ψηλὰ τὰ κορφοβούνια
Λίγο πρὶν τὸ σέλι.

Νὰ κι ὁ Γήλιος μὲ τοὺς Ἐλενοὺς
Καὶ τὰ βασιλόπουλά του,
Νὰ κι ὁ Ἀράτης μὲ τὴν ἄμειρη
Στοιχοσυννοδιά του.

Ἀναβλέμματα ἄγρια οἴχτων
Καὶ σὸν τὰ θερὰ θωροῦνται,
Σκίζονται στὰ βῆματά τους
Ἡ Γῆς τὰ βράχια σσειοῦνται.

VI.

Κ' ἡ Διογέννητη στὴν ἄκρια
Μὲ μαρμαροτάρια δάκρυα,
Μιὰ τὸν Ἀγαπῶ θεωρεῖ
Καὶ σπαράζει σὸν πουλί,

Μιὰ τὸ δοξαστὸ πατέρα
Καὶ ραγίζεται ἡ ψυχὴ της
Πάσκει λέξη νὰ μιλήσῃ
Κι ὅλο σάνεται ἡ πνοή της.

Φίλοι, δειτροὶ παραμερίζουν
Κι ὁ ἥλιος στὴν παλαιστρα βγαίνει,
Σὰ μαρμαρωμένος βράχος
Στέκει δίχως ν' ἀνασαινε.

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ'

Πολὺ φρόνιμα ὁ Ἀρχὴς ματῆναισε τὸ παννὶ τους. Λιγάκι ἀκόμα κι ἂν ἔμενε, σίγουρα ἡ βάρκα θὰ τουμπάριζε, χωρὶς κιντολογίες! Ὁ ἀγέρας ὅσο βράδυνε δυνάμωνε, λίσσαζε, σφύριζε σὸν ὄχεντρα στὰ ξάρτια καὶ πήγαινε νὰ κουρελλιάσῃ τὸ παννὶ. Ἐγερνε ἡ βάρκα μονόπαντα, σὰ νῆπιλε νὰ πηθῆ ἄλασσα, καὶ περνοῦσαν ἀπὸ πάνω τους τὰ κύματα, πούλεγες πῶς κολυμποῦσαν! Μ' ἓνα ἐπιδέξιο τοῦ τιμονιῶ στήριξιμο πού καὶ πού ξεφεύγαν κίνα μεγάλο κύμα, π' ἀγκυρῆσα σὰ βουνὸ ξανοίγανε, κ' ἔτριζε τότες ἡ φτωχὴ βαρκούλα, ἔτριζε, σὰ νάγκομαχοῦσε μὲ τὸν ὄχτρο παλεῖοντας!

*) Ἡ ἀρχὴ του σὸν ἀριθ. 308.

— Παναγιὰ μου, βέθηκα μας! Νὰ σοῦ φέρω κερί σὸν τὸ μπόι μου! — φώναζ' ἡ Μαρῖω μὲ τρομάρα.

— Ὁμορφο πρᾶμα ἡ φουρτούνα! Τί λές, Γιαννάκη, παλλικαρᾶ; — φώναζε πειραχτικὰ ὁ Κώστας, λάμνοντας θάρρετὰ τὸ κουπί του.

— Βρε ἀδερφέ, εἶπ' ὁ Γιάννης, σώνει καὶ καλά πρέπει νὰ πνιγοῦμε! Εἶναι τρέλλα νὰ πάμε μπρός, γυρίστε στὴ στιγμή γιὰ τὸ Φανάρι! Κοντὰ εἶμαστε!

— Καὶ δὲ μούχεσαι, κύρ Γιάνγκο, ἡ ἀφεντιά σου νὰ κουμαντᾶρῃς; Μὲ τέτοιον καιρὸ θὰ πάη κόντρα τὸ φελλοῦκι μου; Θάρρετς πῶς εἶναι γαϊδούρι, νὰ τραβήξω μιὰ τὸ γκέμι νὰ γυρίσῃ!

— Ἔτσι δά, τὸ λοιπὸ, θὰ πνιγοῦμε;

— Μπήκαμε πλὴν στὰ ἀλματὰ! Θὰ πάμε μπρός κι ὅ,τι βγῆ! Τὸ νουὸ σας, παιδιὰ, τὸ νουὸ σας! Κρατιέστε καλὰ στὴ θέση σας!

Ὁ Γιάννης, σὸν τὸν κατὰδισ' ὁ Ἀρχὴς, ζάρωσε στὴ γωνιά του συλλογισμένος κι ἀμίλητος. Στὸ ζαλιμένο κεφάλι του χίλιες δυὸ φαντασίες χορπηθοῦσαν μὲ τῆς ἀστραπῆς τὴ γληγοράδα κι ἀλλάζαν ὄψη καθὲ στιγμή, σὰ σὶ πανόραμα. Πότε καθάλλιεθε τὸ βάρκακι τουμπαραμένε καὶ κατρακυ-

λοῦσε, σὰ δελφίνο, πὰ στὰ κύματα, πότε γινότανε παιδί κι ἀνατάραζε νερὸ σὲ μιὰ λεκάνη, κόννοντας χάζι, μίς' σ' αὐτὴ τὴ φουρτούνα, ἓνα καρυδότσουφλο, πού περδεμε! Σὲ λίγο πήγαινε γεμάτος χαρὰ στὸν πάτο, σφίγγοντας τὴν ἀγκαλιά του τὴ Μαρῖω, μὰ πάνω στὴν ἀρογοκλιὰ ξεπερῆθε ζάφνου μιὰ γριά τρελλή, ξεμαλλιασμένη, καὶ μαγκόπαιδα τὴν κυνηγοῦσαν... — Ὁχ! ξερόνισε λυπητερά καὶ τινάχτηκε, ἀγριοκοιτάζοντας τριγύρω, σὰ νὰ τοῦχωσαν κάπου βελόνι!

— Τὸ νουὸ σας, παιδιὰ, τὸ νουὸ σας!

Ἡ μπόρα ζέσπεσε μὲ τὰ ὄλα τῆς! Σκοτειάσα, ἄρχισε νὰ πέφτῃ βροχὴ μὲ τὸ σταμνὶ κ' οἱ βροντὲς τούρνοῦ περὶβόκινανε μὲ τὴ βοή τοῦ πελάου. Τὸ τιμόνι κριτοῦσε πᾶτα ὁ Ἀρχὴς, ἀποθεριμένος μὲ τὴν ξανακμμένη ὄψη του καὶ τὰ γουρλωμένα μάτια, πού ὄλονονε, θάρρετς, τὸ φῶς μέσα τους συγκειτρώτανε ἑσκαπώτοτος, μὲ κολημένα τὰ μαλλιά του στὸ κῶτελο, βουτηγμένε, στὰ κύματα, στεκῆτανε καὶ στὸ τόπος του ἀσάλευτο, σὸν ἄλλος φουρτουνογέννητος Ἄη Νικόλας. Σὲ μιὰ στιγμή πού ἡ βάρκα ψηλά σπασχτηκε σὸν τρελλὸ χορὸ τῆς, τέντωσε τὸ λαμό του ψηλὰ καὶ πέρα πέρα στριφογύρισε τὰστραφερά του μάτια, ζετῶζοντας τὴ θέση